

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu Mgr. Šárky Petrové a soudců JUDr. Jiřího Petrzálka a JUDr. Marie Kubištové ve věci žalobce I. ■■■ Š■■■, narozeného ■■■■ bytem ■■■■, ■■■■, zastoupeného ■■■■ M■■■■ H■■■■, advokátem se sídlem ■■■■ ■■■■ ■■■■ proti žalované E■■■ Š■■■, narozené ■■■■, bytem ■■■■, ■■■■, zastoupené ■■■■ J■■■■ P■■■■, advokátem se sídlem ■■■■ ■■■■, ■■■■, o určení vlastnického práva k nemovitostem, k odvolání žalobce proti rozsudku Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 21. dubna 2017, č. j. 12 C 60/2016-109, **t a k t o :**

- I. Rozsudek okresního soudu se ve výroku pod bodem I **p o t v r z u j e .**
- II. Ve výroku pod bodem II se rozsudek okresního soudu **m ě n í** tak, že žalované se vůči žalobci nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení před okresním soudem.
- III. Žalobce je povinen nahradit žalované náklady odvolacího řízení v částce 6.776 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalované.

O d ů v o d ě n í :

Okresní soud výrokem I zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal určení, že pozemek st. p. č. ■■■■ – zastavěná plocha a nádvoří, jehož součástí je budova čp. ■■■■ a pozemek p. č.

██████ – trvalý travní porost v katastrálním území ██████████, obec ████████ (dále také jen „nemovitosti“), jsou ve výlučném vlastnictví žalobce. Výrokem II žalobci uložil povinnost nahradit žalované náklady řízení 23.716 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jejího zástupce. V odůvodnění uvedl, že žalobce tvrdil, že nemovitosti vlastnil výlučně sám už před uzavřením manželství s žalovanou dne ████████. Darovací smlouvou ze dne ████████ 2013 daroval ideální polovinu nemovitostí žalované, a to proto, aby jí materiálně zajistil. Jejich manželství bylo až do ████████ 2015 zcela standardní. Následně se však žalobce od svých známých dozvěděl, že žalovaná mu je nevěrná a jednání žalované považuje za zjevné porušení dobrých mravů vůči sobě a také vůči jejich synům ████████ ████████, nar. ████████, a ████████ ████████, nar. ████████. Žalobce proto dar pro nevděk žalované odvolal a od smlouvy odstoupil, což jí sdělil dopisem ze dne ████████ 2016. Žalovaná navrhla žalobu zamítnout. Namítala, že příčinou darování ideální poloviny nemovitostí byla skutečnost, že již v době výstavby společně s žalobce žili a hospodařili. Na výstavbě domu se aktivně podílela a na výstavbu finančně přispěla. Od roku 2009 jejich manželství nebylo spokojené, protože žalobce se nezdržoval doma, věnoval se rybaření a kamarádům. Navštěvoval restaurace a bary, odkud se vracíval pozdě v noci nebo k ránu opilý, choval se nevhodně k jiným ženám, nabízel jim sex. Navázání vztahu s jiným mužem z její strany bylo důsledkem manželské krize. Okresní soud vzal za prokázané, že žalobce zaslal žalované dopis ze dne ████████ 2016, ve kterém odvolal dar pro nevděk vůči němu a dětem. Nevděk spatřoval v tom, že žalovaná od poloviny roku 2015 navázala vztah s jiným mužem a při následném řešení otázky nevěry jej fyzicky napadla. V dopise uvedl, že odstupuje od darovací smlouvy ze dne ████████ 2013. Žalobce a žalovaná jsou nyní podílovými spoluvlastníky nemovitostí. Žalobce daroval žalované ideální polovinu nemovitostí darovací smlouvou ze dne ████████ 2013. Účastníci uzavřeli manželství ████████ a jsou rodiči ████████ a ████████ Š███████. Manželství účastníků bylo rozvedeno rozsudkem Okresního soudu v ████████ ze dne ████████, č. j. ████████ a jako hlavní příčinu rozvratu manželství soud určil dlouhodobou nespokojenost žalované, která vyústila v navázání vztahu s jiným mužem. Dne ████████ 2016 došlo mezi účastníky k roztržce, při které žalovaná žalobce udeřila rukou do obličeje. Dále pak okresní soud z výpovědi svědků zjistil, že na ████████ 2015 žalovanou vidali s asi třicetiletým mužem a chovali se k sobě jako milenci. Žalovaná za manželství uklízela, vařila a pečovala o děti, v manželství šťastná nebyla, žalobce nepobýval doma, chodil na ryby nebo do hospody a vracel se domů až ráno. Žalovaná si stěžovala své známé, že žalobce v těhotenství neprojevuje zájem o intimní život, avšak v podnapilosti na ní sexuálně naléhá a vyjadřovala pochyby o tom, zda žalobce nemá jinou ženu. K jiným ženám se choval vyzývavě. Z výpovědi žalobce okresní soud zjistil, že účastníci spokojeně žili přibližně do ████████ 2015, kdy se dozvěděl, že žalovaná udržuje vztah s jiným mužem. Popřel, že jiným ženám činil jakékoliv nevhodné návrhy. Konflikty v manželství neměli a žalovaná mu nikdy nesdělila, že je nespokojená. Z výpovědi žalované okresní soud zjistil, že se na výstavbě společného domu podílela. Na ████████ roku 2014 se seznámila s M██████ D██████ a jejich dlouhý přátelský vztah se na ████████ roku 2015 změnil na vztah milenecký. V době, kdy účastníci čekali narození prvního syna a asi jeden rok po jeho narození, s ní žalobce přestal intimně žít. Žalobci se přestalo dařit v podnikání, uzavřel se do sebe a přestal komunikovat. Navštěvoval bary a restaurace, vracel se domů opilý pozdě v noci a o víkendech i k ránu. Zjištěný skutkový stav okresní soud podřadil pod ustanovení § 2072 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), protože právo dar odvolat totiž žalobce uplatnil u žalované dopisem ze dne ████████ 2016 a k ublížení

žalobci mělo dojít po ■■■■■ 2014, tedy za účinnosti o. z. (viz § 3028 o. z.). Okresní soud dovodil, že žalovaná žalobci ublížila tím, že navázala vztah s jiným mužem a byla mu nevěrná a dále se zabýval tím, zda takové jednání žalované lze posoudit jako zjevné porušení dobrých mravů z pohledu judikatury vztahující se k ustanovení § 630 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“) o vrácení daru, kterou považoval za použitelnou i pro odvolání daru pro nevděk podle § 2072 o. z. Poukázal na to, že podle judikatury Nejvyššího soudu ČR naplnění skutkové podstaty pro vrácení daru směřuje pouze takové závadné jednání obdarovaného vůči dárci nebo členům jeho rodiny, které se zřetelem na všechny okolnosti konkrétního případu z hlediska svého rozsahu a intenzity a při zohlednění vzájemného jednání účastníků právního vztahu nevzbuzuje z hlediska společenského a objektivizovaného (nikoli jen podle subjektivního názoru dárce) pochybnosti o hrubé kolizi s dobrými mravy (rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 33 Cdo 767/2011, sp. zn. 33 Cdo 2425/98, sp. zn. 33 Odo 538/2003). Uzavřel, že s přihlédnutím ke všem zjištěným okolnostem daného případu a chování žalobce selhání žalované nelze kvalifikovat jako zjevné porušení dobrých mravů. Dlouhodobé chování žalobce totiž také naplnilo znaky porušení dobrých mravů. Nezletilé děti účastníků v době zjištění nevěry dosahovaly věku, kdy jim touto skutečností nemohlo být ublíženo. Děti nepochybně utrpěly újmu v důsledku následných hádek a rozvratu manželství rodičů. Rozvrat manželství byl však vyvolán dlouhodobou nespokojeností žalované, která vyústila v navázání vztahu s jiným mužem. Okresní soud proto žalobu zamítl a o nákladech řízení rozhodl podle § 142 odst. 1 o. s. ř.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce včas odvolání. Okresnímu soudu vytýkal nesprávné právní posouzení věci, pokud na věc použil judikaturu Nejvyššího soudu ČR vztahující se k § 630 obč. zák., pokud jinak na věc dopadají příslušná ustanovení o. z. Podle důvodové zprávy k o. z. návrh nepřijímá konstrukci § 630 obč. zák. a tedy sám zákonodárce dal najevo úmysl oprostít se od předchozí právní úpravy i rozhodovací praxe. Na rozdíl od úpravy předchozí se do popředí dostává i nutnost zohlednit subjektivní stránku, tedy jak intenzivně vnímá dárce závadné chování obdarovaného. V řízení před okresním soudem bylo jasně prokázáno jak zjevné porušení dobrých mravů žalovanou porušením manželské věrnosti, tak i ublížení žalobci amorálním jednáním žalované. Účelově tvrzené flirtování žalobce nemůže jednání žalované ospravedlnit s ohledem na rozdíl v zásahu do dobrých mravů. Tvrzení žalované jsou navíc prokazována výpověďmi svědkyň, které nic na vlastní oči neviděly a šlo někdy i osoby žalované blízké. Okresní soud ani dostatečně nezhodnotil při úvaze o nákladech řízení aplikaci § 150 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“) o nepřiznání nákladů řízení úspěšnému účastníku. Žalobce proto navrhl, aby odvolací soud rozsudek okresního soudu změnil tak, že žalobě vyhová anebo aby jej zrušil a věc vrátil okresnímu soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná ve svém písemném vyjádření k odvolání žalobce navrhla, aby odvolací soud rozsudek okresního soudu potvrdil a o ztotožnila se s jeho skutkovými důvody a pokud jde o právní posouzení, pak poukázala na své stanovisko před okresním soudem, podle kterého je třeba na věc aplikovat ustanovení § 630 obč. zák., protože darovací smlouva byla uzavřena před účinností o. z. (viz § 3028 odst. 3 o. z.). Zdůraznila, že navázání mimomanželského vztahu z její strany nebylo příčinou, ale důsledkem rozvratu manželství a poukázala na to, že z dokazování vyšlo najevo, že žalovaný dlouhodobě nerespektoval instituci manželství.

Oba zástupci účastníků při jednání odvolacího soudu přednesli shora označená písemná podání.

Odvolací soud dospěl po projednání věci k závěru, že odvolání je opodstatněné pouze v rovině rozhodnutí o nákladech řízení, v meritu věci opodstatněné není.

Okresní soud zjistil správně a úplně skutkový stav věci a jeho rozhodnutí spočívá na správném právním posouzení věci. Odvolací soud proto na jeho odůvodnění odkazuje a jen na doplnění a k odvolacím důvodům žalobce dodává následující.

Právní posouzení věci okresním soudem je správné především již v tom, že okresní soud na věc použil příslušná ustanovení o. z. s přihlédnutím k § 3028 odst. 1 o. z., podle kterého tímto zákonem se řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti. Použitelné naopak není (jak se tohoto také dovolávala žalovaná) přechodné ustanovení § 3028 odst. 3 věta první o. z., podle kterého není-li dále stanoveno jinak, řídí se jiné právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, dosavadními právními předpisy. Právo dárce odvolat dar pro nevděk obdarovaného podle § 2072 o. z. není právem z porušení darovací smlouvy, ale právem sui generis. Jinými slovy řečeno obdarovaný „ublížením dárce“ neporušuje žádné ujednání vyplývající z podstaty darovací smlouvy, ale dopouští se jednání, které má své specifické právní důsledky upravené v § 2072 o. z. Právní význam z hlediska přechodného ustanovení § 3028 odst. 1 o. z. má okamžik, kdy dochází (je naplněno) chování obdarovaného, které lze kvalifikovat jako ublížení dárce za naplnění všech kritérií § 2072 o. z. Tímto okamžikem totiž právo dárce odvolat dar vzniká. Zda ho využije, není pro jeho samotný vznik podstatné. Rozhodným naopak nemůže být okamžik, kdy dárce svého práva podle § 2072 o. z. od darovací smlouvy pro nevděk obdarovaného odstoupit (odvolat dar) použije. Takový výklad by totiž zjevně představoval nepřipustnou pravou retroaktivitu právní normy a docházelo by k tzv. „změně pravidel během hry“, protože by na chování obdarovaného byla použita právní norma, která v době tohoto chování ještě nebyla účinná. Pokud tedy bylo zjištěno, že k chování žalované, ve kterém bylo spatřováno ublížení žalobci jako dárce, došlo po 1. 1. 2014, pak na věc dopadají příslušná ustanovení o. z. podle § 3028 odst. 1 o. z., jak již správně dovodil okresní soud.

Pokud jde o námitku žalobce o nepoužitelnosti judikatury vztahující se k již neúčinné úpravě o vrácení daru podle § 630 obč. zák., při aplikaci § 2072 o. z. na konkrétní případy, pak odvolací soud zdůrazňuje následující. Není pochyb o tom, že současná právní úprava úpravu předchozí nepřevzala. Nicméně obě úpravy mají – byť minimální – společný základ v podmínce porušení dobrých mravů obdarovaným. Nelze proto a priori zobecnit explicitně závěr, že předchozí judikatura je zcela nepoužitelná. Závisí vždy na předmětu řešení každého judikátu a jeho způsobu jeho použití soudem na konkrétní případ, na nějž již dopadá právní úprava nová. Okresní soud podle jeho odůvodnění a závěrů nepoužil žádný z judikátů vztahujících se k rozhodovací praxi soudů podle § 630 obč. zák. takovým způsobem, že by to mělo za následek nesprávnou aplikaci § 2072 o. z. na projednávanou věc. Přehlédnou přitom nelze ani povahu obou právních norem, které jsou obě právními normami s relativně neurčitou hypotézou.

Odvolací soud nesdílí právní názor žalobce, že dle odborné literatury zákonodárce zohledňuje více oproti dřívější úpravě subjektivní hledisko před objektivním a bere tak v potaz, jak moc intenzivně vnímá dárce závadné chování obdarovaného, tj. jak moc se cítí amorálním činem ublížen. Podle Občanského zákoníku VI, Komentář, Milan Hulmák a kolektiv, C.H. Beck 1 vydání 2014 (str. 22) nevděkem (podle nové úpravy) již není jen chování v rozporu s dobrými mravy, ale musí se jednat o jednání úmyslné či z hrubé nedbalosti, které dárce ublíží. Do posuzování, zda došlo k naplnění podmínek pro odvolání daru, tak vstupuje i subjektivní kritérium ublížení dárce. Tím je dle názoru odvolacího soudu zjevně myšlena subjektivní stránka věci na straně obdarovaného – tedy toho, kdo jedná v určitém stupni zavinění. K této problematice ovšem musí odvolací soud dodat, že právě proto, že ustanovení § 2072 o. z. je normou s relativně neurčitou hypotézou, nelze dopředu vyloučit to, aby soud s ohledem na konkrétní okolnosti případu přihlížel i k tomu, jak nevděk obdarovaného působil na dárce z hlediska subjektivního pohledu dárce. Soud by měl ovšem při tomto pohledu na věc být velice obezřetný.

K věci samotné dodává odvolací soud následující. Okresnímu soudu nelze vytknout, že by zásahu do osobní sféry jednoho z manželů nevěrou druhého nepřikládal obecně váhu. Manželství je v současné společnosti nejen z hlediska dobrých mravů, ale i z hlediska práva založeno na povinnosti manželů být si věrni (§ 687 o. z.). Věrnost tedy zpravidla (a důvodně) jeden manžel od druhého očekává a nevěru pociťuje přirozeně tak, že mu nevěrný partner takto ublížil. Zda ale jde o stav, který lze podřadit pod kritéria ustanovení § 2072 o. z., tedy zda nevěrou jeden z manželů ublížil druhému úmyslně nebo z hrubé nedbalosti tak, že zjevně porušil dobré mravy, záleží vždy na okolnostech konkrétního případu. V projednávané věci v neprospěch žalované hovořila ta okolnost, že nešlo o ojedinělou událost, která by nezanechala ve vztazích mezi účastníky vážnějších následků, ale o navázání vztahu trvalé povahy, který nakonec (mimo jiné) vedl k rozvratu manželství a jeho rozvodu. Takový mimomanželský vztah své manželky musel jistě žalobce vnímat po stránce emocionální intenzivně negativně. O tom není pochyb. Na straně druhé nelze pomíjet složitost vývoje manželských vztahů obecně a všechny okolnosti, které se do něj promítají. Z provedeného dokazování vyplývá, že i žalovaná nebyla v manželství spokojená a i žalobce se v manželství nechoval vždy tak, aby žalovaná měla pocit, že jí prokazuje povinnou úctu, aby žalovanou respektoval a udržoval zdravé rodinné prostředí. V tomto odkazuje odvolací soud na odůvodnění rozsudku okresního soudu. Okresní soud vysvětlil, jak ve věci hodnotil důkazy, které o vztahu žalobce k žalované vypovídaly, a odvolací soud má za to, že ze zásady volného hodnocení důkazů podle § 132 o. s. ř. nevybočil. Na věc nelze nahlížet tak, že by nevěra žalované měla být chováním žalobce ospravedlněna. Nicméně lze souhlasit se závěrem okresního soudu, že při posuzování míry naplnění hledisek § 2072 o. z. nelze přehlédnout, že nejen nevěra žalované (ta především), ale i chování žalovaného, vedlo k rozvratu manželství účastníků. Tyto okolnosti se projeví právě v hodnocení míry zavinění žalované z pohledu §2072 o. z.

Odvolací soud považuje za významné zmínit další aspekt věci, který nebyl dosud výslovně zmíněn, a to uplatnění principu proporcionality, který se uplatní při kolizi dvou nebo více konkurujících si subjektivních práv. Na straně žalobce je to právo dárce odvolat dar podle § 2072 o. z. a na straně žalované právo vlastnit majetek z pohledu čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Chování obdarovaného spočívající v nevděku musí proto nabýt

takové intenzity, aby právo dárce netrpět takový nevděk bylo porovnatelné se zájmem obdarovaného na zachování principu právní jistoty nedotknutelnosti vlastnictví. Jinak by v praxi docházelo k nepřijatelným poměrům, kdy by obdarovaný byl dárce po celou další dobu zavázán neomezeně nebo nepřijatelně hluboce a jejich vzájemný vztah by byl výrazně nerovnoměrný. I z tohoto pohledu okolnosti případu oběma soudy označené hovoří spíše ve prospěch závěru, že sice nelze z pohledu mravního jakkoli rehabilitovat jednání žalované, ale nejde o tak výrazný zásah do práv dárce, aby to odůvodnilo odvolání daru (kterým je spoluvlastnický podíl na nemovitostech) ze strany žalobce jako dárce.

Pokud soudy přijaly závěr, že chování žalované vůči žalobci nesplňuje podmínky pro odvolání daru, nebylo možné dovodit, že byly splněny podmínky pro odvolání daru nevděkem vůči dětem účastníků jako osobám obdarované blízkým ve smyslu § 2072 odst. 2 o. z. Chování žalované (nevěra žalobci) směřovalo svojí povahou primárně výlučně vůči osobě žalobce (jeho citové sféře) a až druhotně se projevilo rozvratem manželství, který dopadl vedle manželů i na jejich děti. Nešlo tedy o případ, kdy by chování obdarovaného (ublížení jinému) směřovalo od počátku přímo proti osobě od dárce rozdílné – osobě obdarovanému blízké.

Odvolací soud proto ze všech těchto důvodů rozsudek okresního soudu ve výroku I jako věcně správný podle § 219 o. s. ř. potvrdil.

Žalovaná jako úspěšný účastník by měla mít právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů (§ 142 odst. 1, § 224 odst. 1 o. s. ř.). Odvolací soud uzavřel, že tu jsou ale dány důvody hodné zvláštního zřetele, pro které nemusí výjimečně náhradu nákladů řízení žalované přiznat (§ 150 o. s. ř.). Tyto důvody spatřuje v příčinách vzniku sporu. Není třeba pochybovat o tom, že žalovaná se jako manželka žalobce nevěry dopustila a žalobce jako její manžel přirozeně toto její jednání mohl pocítovat jako ublížení a pokud v souvislosti s tím odvolal dar žalobkyni pro její nevděk ve smyslu § 2072 o. z. a podal žalobu na určení vlastnictví k daru (vycházejí ze svého subjektivního předpokladu o důvodnosti odvolání daru), nelze jeho postup vnímat jako šikanózní nebo zjevně bezdůvodný. Na vzniku sporu se svým chováním podílela i žalovaná a tento její podíl na vzniku sporu by měl být při úvaze o náhradě nákladů řízení ve prospěch žalobce zohledněn, i když současně její chování nebylo soudem posouzeno po stránce hmotného práva jako kvalifikovaný nevděk podle § 2072 o. z. Jako nepřiměřenou se ovšem odvolacímu soudu jeví aplikace § 150 o. s. ř. i pro náhradu nákladů odvolacího řízení, neboť v této fázi již žalobce znal právní posouzení soudu prvního stupně a do řízení odvolacího tak musel vstupovat s vědomím plného rizika svého úspěchu či neúspěchu.

Odvolací soud proto úspěšně žalované právo na náhradu nákladů řízení před okresním soudem nepřiznal a žalobci uložil toliko povinnost nahradit žalované náklady odvolacího řízení. Žalovaná vynaložila v odvolacím řízení náklady spočívající v odměně za zastoupení advokátem v rozsahu dvou úkonů právní služby (sepis vyjádření k odvolání a účast na jednání před odvolacím soudem) v sazbě 2.500 Kč (§ 9 odst. 3 písm. a/, § 7 bod 5 vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „a. t.“), celkem 5.000 Kč, ke každému úkonu právní služby náleží advokátovi paušální částka náhrady výdajů po 300 Kč (§ 13 odst. 3 a. t.), celkem 600 Kč a v náhradě za daň z přidané hodnoty (§ 137 odst. 3 písm. a/ o. s. ř.) v sazbě 21 % ve výši 1.176 Kč. Celkem žalovaná vynaložila

v odvolacím řízení náklady ve výši 6.776 Kč a žalobce je povinen jí je nahradit do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku rukám jejího zástupce (§ 149 odst. 1, § 160 odst. 1, § 211, § 224 odst. 1 o. s. ř.).

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku není odvolání přípustné. Není proti němu přípustné ani dovolání, ledaže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak. Dovolání se podává do dvou měsíců od doručení rozhodnutí u Okresního soudu v Hradci Králové a rozhoduje o něm Nejvyšší soud České republiky se sídlem v Brně.

V Hradci Králové dne 6. listopadu 2017

Mgr. Šárka Petrová v. r.
předsedkyně senátu

Za správnost vyhotovení:

